

25. 7. 2013

Veďte, prosíme, na vedomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Obchodujete so zahraničným partnerom? Akým právom sa bude riadiť váš obchodný vzťah?

Nájsť odpoveď na uvedenú otázku nie je vždy ľahké. Preto by ste si ju mali položiť už pri uzatváraní zmluvy a nie až vtedy, keď sa v zmluvnom vzťahu s vaším obchodným partnerom vyskytne problém.

GLATZOVA & Co.
Advokátní kancelář - Law firm

Čo je rozhodné právo

Ak pri kontakte s vaším obchodným partnerom nastanú nedorozumenia a vy sa rozhodnete posunúť problém právnikovi, prvé, čím sa bude zaoberať, je rozhodné právo. Dôvod je jednoduchý. Musí posúdiť, či rozhodné právo pozná, a teda, či vám dokáže kvalifikovane pomôcť. Rozhodné právo je totiž právny poriadok štátu, ktorým sa riadi váš zmluvný vzťah - vznik a zánik zmluvy, výklad zmluvných ustanovení a výkon práv a plnenie zmluvných povinností.

Od roku 2009 sa určenie rozhodného práva pri zmluvných záväzkoch v obchodných, ale aj v občianskych veciach upravuje prevažne nariadením Európskeho parlamentu a Rady ES č. 593/2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Nariadenie Rím I). Je záväzná pre všetky členské štáty Európskej únie okrem Veľkej Británie a Dánska. Aj tieto štáty však pristúpili k Dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rímsky dohovor), ktorého obsah je veľmi podobný. Nariadenie Rím I nie je možné uplatniť na daňové, colné a správne veci, ďalej napríklad na záväzky zo zmienek a šekov alebo otázky týkajúce sa obchodných spoločností (ich vznik, fungovanie, zánik).

Aké právo si môžem zvoliť

Zvoliť si rozhodné právo je právom zmluvných strán. Zmluvné strany si môžu zvoliť rozhodné právo v prípadoch, keď je v ich vzťahu tzv. cudzí prvok, t.j. zmluvné strany pochádzajú z iného štátu alebo plnenie zo zmluvy sa má vykonať v inom štáte. Zvoliť rozhodné právo si však môžete aj v prípade, ak takýto cudzí prvok úplne absentuje. Ak je vaša pozícia pri zmluvných vyjednávaniach so zahraničným partnerom dostatočne silná, snažte sa presadiť slovenské právo. Predsa len sa v ňom orientujete lepšie ako v práve iného štátu.

Obmedzenia voľby práva

Aj v prípade, že si rozhodné právo zvolíte, platí pre vás niekoľko obmedzení. Zvolené právo musí byť aktuálne platný právny poriadok niektorého štátu. Nie je teda možné zvoliť si právny poriadok neštátnej povahy, akým sú napríklad zásady UNIDROIT alebo INCOTERMS. Ďalšie obmedzenia voľby práva už závisia na konkrétnej situácii. Pre tento účel rozlišujeme tri základné varianty:

- zmluvné strany vo vzťahu s cudzím prvom si vyberú právo štátu, ku ktorému má uzatváraná zmluva určitý vzťah (napr. slovenský subjekt uzatvára zmluvu s talianskym podnikateľom a plnenie zo zmluvy je v Rakúsku - vyberiete si slovenské, talianske alebo rakúske právo),
- zmluvné strany vo vzťahu s cudzím prvom si vyberú právo tretieho neutrálneho štátu, ku ktorému uzatváraná zmluva žiadny vzťah nemá (napr. slovenský subjekt uzatvára zmluvu s talianskym podnikateľom a plnenie zo zmluvy je v Rakúsku - vyberiete si však anglické právo),
- zmluvné strany vo vzťahu bez cudzieho prvku si vyberú právo štátu, ku ktorému uzatváraná zmluva žiadny vzťah nemá (napr. dva slovenské subjekty uzatvoria zmluvu s plnením na Slovensku - vyberú si však anglické právo).

Pri poslednej variante voľba práva nemá vplyv na uplatnenie kogentných noriem právneho poriadku štátu, z ktorého zmluvné strany pochádzajú alebo v ktorom má nastať plnenie zo zmluvy. Ak si teda slovenskí podnikatelia vyberú ako rozhodné anglické právo, nemôžu vylúčiť aplikáciu kogentných noriem slovenského Občianskeho alebo Obchodného zákonníka. Rovnako nebude možné vylúčiť ani tie ustanovenia práva Európskej Únie, od ktorých sa nemôžu zmluvné strany odchýliť dohodou.

Ďalšími obmedzeniami platnými pre všetky tri varianty sú imperatívne normy a výhrada verejného poriadku. Imperatívny normami sú také normy, ktoré štát pokladá za rozhodujúce pre ochranu svojich verejných záujmov, politického, sociálneho alebo hospodárskeho zriadenia. Od týchto pravidiel sa ani voľbou práva odchýliť nedá. Obdobný princíp výhrady verejného poriadku potom nastupuje v prípadnom súdnom konaní. Napríklad slovenský súd, ktorý bude rozhodovať spor zo zmluvy, ktorá sa riadi cudzím právom, má právo odmietnuť určité pravidlo tohto právneho poriadku, ak ho bude považovať za odporujúce základným zásadám slovenského práva. Ako príklad môžeme uviesť pravidlo cudzieho práva, ktoré by stanovilo, že vaša zmluva je neplatná len preto, lebo ju uzatvorila žena. Takýto princíp by natolko odporoval slovenskému ústavnému poriadku, že by ho slovenský súd odmietol aplikovať. Súd však nemôže odmietnuť zvolené právo ako celok, ohradiť sa môže len voči konkrétnemu ustanoveniu, ktoré je v rozpore so slovenským verejným poriadkom.

Spôsob voľby práva

Právo v zmluve by malo byť určené výslovne a jednoznačne. Písomná forma sa nevyžaduje, ale pre vyhnutie sa akýchkoľvek nejasností ju odporúčame. Úplne postačuje napríklad formulka:

„Zmluvné strany sa dohodli, že táto zmluva a všetky vzťahy z nej vyplývajúce sa budú spravovať právnym poriadkom Slovenskej republiky.“

Nariadenie Rím I pripúšťa aj možnosť tzv. štiepenia zmluvy. Pôjde o situáciu, kedy sa jednotlivé ustanovenie zmluvy spravujú právnymi poriadkami viacerých štátov. Ak sa k takejto možnosti úpravy rozhodného práva odhodláte, osobitne dbajte na to, aby boli presne určené ustanovenia, ktoré sa riadia iným právnym poriadkom ako zvyšok zmluvy.

Zmena voľby práva a dodatočná voľba

Právo zvolené pri uzatvorení zmluvy môžete so zmluvným partnerom dodatočne zmeniť. Ak nebolo rozhodné právo pri uzatvorení zmluvy určené, môžete si ho zvoliť dodatočne. V oboch prípadoch je potrebné upraviť, či sa právne vzťahy budú spravovať zmeneným právnym poriadkom alebo práve zvoleným poriadkom od začiatku zmluvy alebo po zmene/dodatočnej voľbe rozhodného práva. Zmeniť alebo dodatočne zvoliť právo je možné kedykoľvek počas platnosti zmluvy. V prípade, že došlo k súdному alebo rozhodcovskému konaniu, zmeniť/dodatočne zvoliť rozhodné právo je možné až do právoplatného rozhodnutia súdu.

Absencia voľby práva

Ak ste si so zmluvným partnerom rozhodné právo nezvolili v prípade sporu ho určí súd. Súd členských štátov Európskej únie (okrem Veľkej Británie, Írska a Dánska) budú určovať právo podľa Nariadenia Rím I. Súd toho štátu, ktorý nie je členský štátom Európskej únie, ale pristúpil k Rímskemu dohovoru, postupuje pri určovaní rozhodného práva podľa Rímskeho dohovoru. Súd, ktorých krajiny sa neriadia Nariadením Rím I ani Rímskym dohovorom určujú rozhodné právo podľa vlastných právnych predpisov.

Rozhodné právo podľa Nariadenia Rím I

Nariadenie Rím I ustanovuje rozhodné právo pri najčastejšie využívaných zmluvných typoch. Napríklad zmluva o predaji tovaru sa spravuje právnym poriadkom krajiny obvyklého pobytu predajcu, zmluva o poskytovaní služieb sa spravuje právnym poriadkom krajiny obvyklého pobytu poskytovateľa služieb, zmluva o distribúcii sa spravuje právnym poriadkom krajiny obvyklého pobytu distribútora alebo zmluva týkajúca sa nehnuteľnosti sa spravuje právom štátu, v ktorom sa nehnuteľnosť nachádza.

Ak sa na zmluvu vzťahuje viac zmluvných typov vymenovaných Nariadením Rím I alebo ste uzatvorili zmluvu, na ktorú Nariadenie Rím I výslovne nepamätá, zmluva sa spravuje právom obvyklého pobytu zmluvnej strany, ktorá má uskutočniť plnenie pre zmluvu charakteristické. Pod obvyklým pobytom pri právnických osobách rozumieme miesto, kde sa nachádza ich ústredie riadenia v čase uzavretia zmluvy. Pri fyzickej osobe – podnikateľovi je to miesto jej hlavného podnikania.

Ak by nebolo možné určiť rozhodné právo ani podľa jedného z uvedených spôsobov, použije sa právo toho štátu, s ktorým má zmluva najužšie spojenie.

Na druhej strane, ak sa zmluvné právo určilo práve jedným z týchto spôsobov, ale z okolností je zrejmé, že zmluva má užší vzťah s iným štátom, je možné využiť tzv. únikovú doložku. Tá umožní použiť právny poriadok toho štátu, s ktorým má zmluva užší vzťah, než ten, ku ktorému ste došli podľa vyššie uvedených pravidiel. Využitie tejto doložky však bude záležať na sile vašich argumentov.

Rozhodné právo podľa Rímskeho dohovoru

Rímsky dohovor ako predchodca Nariadenia Rím I funguje na takmer totožných princípoch určovania rozhodného práva. Rozhodujúca je taktiež najužšia väzba zmluvy s určitým štátom podľa jej charakteristického plnenia. Zásada určenia práva podľa charakteristického plnenia sa neuplatní v prípade nehnuteľností (uplatní sa právo štátu, v ktorom sa nehnuteľnosť nachádza) a v prípade zmluvy o preprave. Rovnako sa uplatní aj princíp najužšej väzby v prípade nemožnosti určenia charakteristického plnenia a úniková doložka.

Medzinárodná kúpa tovaru

Slovensko pristúpilo k viacerým medzinárodným dohovorom upravujúcim niektoré zmluvné typy. Jedným z nich je aj **Dohovor OSN o zmluvách o medzinárodnej kúpe tovaru**. Podmienkou jeho použitia je cudzí prvok v zmluvnom vzťahu, kúpa tovaru, ktorý nie je vylúčený dohovorom (lode, cenné papiere, lietadlá, elektrická energia, atď.) a uzatvorenie zmluvy o kúpe tovaru medzi stranami s miestom podnikania v rôznych štátoch. Splnením týchto podmienok sa na vzťah zmluvných strán založených medzinárodnou kúpou zmluvou použijú priamo ustanovenia dohovoru, ktoré potom majú prednosť pred ustanoveniami rozhodného práva. Zmluvné strany sa však môžu rozhodnúť, že svoj vzťah upravia právnym poriadkom niektorého štátu a aplikáciu dohovoru vylúčia.

Pravidlá pre určenie rozhodného práva pri absencii jeho volby nie sú vždy jednoduché. Aj preto odporúčame dohodnúť sa so zmluvným partnerom na rozhodnom práve už pri

uzatváraní zmluvy. Často tak predídete situácii, keď sa Vaša zmluva riadi právnym poriadkom, ktorý nepoznáte a ktorý môže spornú situáciu riešiť úplne ináč, než by ste čakali.

Mgr. Erik Kolan, LL.M.Eur,
advokát

Mgr. Danica Valentová,
advokátní koncipientka

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440
Fax: +420 224 248 701
e-mail: office@glatzova.com

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)

- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Fotbaloví agenti vs. FIFA ve světle stanoviska generálního advokáta Soudního dvora Evropské unie](#)